



# דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בסיומי זבחה נהגה'

על מסכת יבמות

חשון - תשפ"ג לפ"ק



יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויזן

גליון אלק שבי"ה

להשיג אצל  
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.  
Brooklyn N.Y. 11211  
718.388.1751.#117

# דברי תורה

סיום ובהם נהגה – בארא פארק

אי לך לך תשפ"ג לפ"ק

\*

התורה מספרת על נח, שכאשר יצא מן התבה, ומלא עולם חרוצ שרטיכין ליישב אותה מחדש, ויחל נח איש האדמה ויטע כרם (ט-כ). חז"ל האשימו את נח, אשר תחלת מעשיו ביסובו של עולם היה זיין. וזרש"י ויחל, עשה עצמו חולין, שהיה לו לעסוק תחלה בנטיעה אחרת (ב"ר לו-ג). עד שקראו הכתוב צמחאר איש האדמה. וזודאי שנת איש לדיק תמים היה לו כוונה נכונה צמה שצחר צכרם תחלה. וראיתי צשם צעל האמרי אמת ז"ל, כי ויחל הוא לשון חולי, שהיה חלוש וחולה מטורח המזונות לכל הבעלי חיים, וגם הכישו ארי צשציל שאיחר מזונו (רש"י ז-כג), ולכן נטע כרם, כי אמרו (צח צמחא נח): צראש כל אסוון אנח חמר, שאין מעולה לרפואה יותר מהיין ע"כ.

\*

אנו יושבים צסעודת סיום מסכת יצמות שנלמד צחצורת ובהם נהגה, השמחה גדולה אללי ואלל כל המשתתפים, שזכו לסיים המסכת, וחלק גדול העמידו עצמם צכל חודש לצחינה על לימודם. – כאשר התחילו מסכת זו, חשצתי, שאף שיהיו רבים שימשיכו ללמוד המסכת, הגם שלימודו קשה, אלל המששתתפים צהצחינות ימעטו. אלל לא כן היה, אלל נתרצו העומדים לצחינה יותר משאר המסכתות שעצרו. ומן הראוי לכל אחד לעשות סעודת הודאה על מה שזכה להקדיש השנה העצרה על לימודה, הרצה קרצנות הוצרכו לזה, לוותר על הרצה דצרים, כדי להשלים המסכת, ומכל שכן עם צחינות. חסד ה' עליהם, שצדור המצול שלנו, יושבים אצרכים אשר כל היום עוסקים ציגיע כפים על פרנסתם, ומסתוצצים צחונות צין הגויים, וכאשר הם צאים הציתה, הם מקדישים שעות הלילה לתורה.

קעודת סיום, שהשלימו מצוה גדולה של הכנת עניים למזבח. אמנם ברצינו גרשום (בצח צחרא קנא): פירש, לפי שעה שהיו עסוקים לכרות עצי המערכה היו מתצטלים מתלמוד תורה, אבל אותו יום פסקו, עשאוהו יום טוב, שמכאן ואילך היו פנויים לעסוק בתורה ע"ש. והנה נח צהיותו צתזה שנה תמימה היה טרוד צמונות כל הצעלי חיים שצתצה, כדאיתא צמדראש (תנחומא נח ט) כל אותן שנים עשר חדש, לא טעם טעם שינה לא נח ולא צניו, שהיו זקוקין לזון את הצהמה ואת החיה ואת העופות, רצי עקיבא אומר אפילו שצישתין לפילין וחוכית לנעמיות הכניסו צידן לזון אותן, יש צהמה שאוכלת לצ' שעות צלילה, ויש אוכלת לשלשה, תדע לך שלא טעמו טעם שינה, דאמר רצי יוחנן צסם רצי אליעזר ברצי יוסי הגלילי פעם אחד שהה נח לזון את הארי הכישו הארי ויאל צולע ע"כ. ואם כן כל השנה הוצרך לצטל מלימודו, וכעת אשר יאל מהתצה עשה יומא טבא שהוא פנוי מעתה לחזור לתורתו, על כן נטע כרם כדי לומר שירה על היין, שיוכל מעתה לחזור לתורתו, והיה אללו יומא טבא עוד יותר מהיום טוב של חמשה עשר באב, שחזרו ללימודם אחר שפסקו מלכרות עאים למזבח.

ודדו וחל נח איש האדמה, כל ימיו עד עתה היה איש צדיק תמים,

וייש לומר עוד, כי אמרו (צרכות נד): ארצעה צריכין להודות, יורדי היס, הולכי מדצרות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה צבז צצית האסורים ויאל ע"ש. אשר כולהו היו אלל נח, שהיה מיורדי היס צמי המצול, העולם כולו היה כמדבר, והיה חולה וחלוש, והיה צצית האסורים צהתצה שנה שלימה, עם כל סוגי חיות טורפות ציחד. ולכן כאשר יאל משם, הרגיש עולם חיובו להודות לה' על כל הטוב. ולא עוד, אלא שכל העולם כולו היה חרב, ורק הוא ובני ציתו הציל ה', הרי חיוב הודאתו לה' היתה עצום מאד, להודות ולהלל ולשור לה' על טובותיו עמו. והנה אמרו (שם לה). אין אומרים שירה אלא על היין ע"ש. על כן נטע כרם צתחלה, שהיה ראשית מחשבתו להודות לה' ולומר שירה על היין, על כל טובותיו שעשה עמו.

\*

גם יש לומר דאיתא צמשנה (תענית כו): לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים וכו'. ובגמרא (לא). צשלמא יום הכיפורים יום סליחה ומחילה וכו', אלא חמשה עשר באב מאי היא וכו'. רבה ורב יוסף דאמר תרווייהו יום שפסקו מלכרות עאים למערכה וכו', שמשש כחה של חמה ע"ש. והיינו

שלמד נח תורה (רשי' ז-ג), וזראתי יצר הרע וזראתי לו תורה מצלין (קידושין ל:), על כן היה לו כח לעמוד גם נגד כל הדור ההוא, ולהיות לדיק תמים. וצניו אחריו שנתגדלו צצית כזה שראו אהבת התורה של נח וזדקתו, האויר של תורה השפיע על כל הנמצאים שם ללכת בדרכי ישרים. וזהו שאמר הכתוב, אלה תולדות נח (ו-ט), שזכה שצניו מתייחסים אחריו להיות כמותו, משום שנה איש לדיק תמים היה בדורותיו, וזה השפיע על תולדותיו, כאשר ראו נגד עיניהם תמיד אשר דרכיה דרכי נועם.

ובבזו כן אלו הקצועים במסגרת 'צבה נהגה', עושה זאת רשם עזום על כל בני הצית, שהאצ טרוד כעת בשיעוריו. וכאשר בא זמן הצחינה, אותו יום אי אפשר להטרידו בשום דבר, כי חוזר הוא כעת על כל לימודו של החודש שעבר, ואוירה של תורה משפיע על הצנים שגם הם יתגדלו כן. החינוך לצנים אינו רק מה שמדבר ומבקש מהם לעשות, אלא הרבה יותר משפיע מה שהם רואים צעיניהם אהבת התורה של אבותיהם.

\*

והנהגה ה' כזה לנח לצנות את התצה, ואמר הכתוב ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים 'כן עשה'

יושב ועוסק בתורה, וכעת עבר שנה שלא למד, הוא נעשה חולין, והוא איש האדמה, אדם מגושם כמו מי שאינו לומד תורה, שנקרא עם הארץ, על שם שהוא איש האדמה. ורצה לומר שירה לה' שיכול לחזור ללימודו ולעבודת קונו, ויטע כרם, לומר שירה על היין.

\*

ובבזו כן אצלינו, יש לכל אחד צמשך השנה הרבה טיירות המונעים מקביעת עתים לתורה, ומי שאינו מתגבר עליהם, סופו נעשה איש האדמה. וכאשר מקיימים כעת מסכת יצמות שלמד צמשך השנה העברה, הרי זה נתן חיזוק, עד כמה יכולין להגיע בלימודו. ובלי קביעות עתים לתורה אי אפשר להיות אפילו יהודי פשוט בדור פרוץ שצומנינו, ורק קדושת התורה שומרת האדם, ומכל שכן כאשר עומד לצחינות על לימודו, מחשבתו טרוד תמיד בתורה, ומשתנה מאיש האדמה לבן תורה.

\*

והנהגה נח זכה להשאר לדיק תמים גם כאשר כל צאי עולם השחיתו את דרכם, ולא עוד אלא שגם בני ציתו נשארו בצדקתם, וגם הם זכו להכנס בהתצה, וכל זה בא לו על ידי

עלמנו, ששמע הדברים מפי ה', ועסק יום יום בצנין התצה להנצל מהמצול, צודאי שהוא היה לומד ממנה לעלמו יום יום שזיהר צמעשיו שלא יחטא, כדי שינצל מהמצול, ועדיפא הרצה מהזכרת יום המיתה שמועלת להרגיז היצר טוב על היצר הרע (צרכות ה.). והנה לזה ה' לנח לעסוק צעשיית התצה שנים רבות לעורר צני דורו שישובו, ואמר הכתוב 'ויעש נח ככל אשר לזה איתו אלקים', שצנה התצה ולימד הוראה זו לצני דורו, ושז אמר 'כן עשה', שנח לעלמו גם כן עשה כן, שלימד לעלמו להזהר שלא יהא נגרר אחר צני דורו, כדי שיזכה להנצל מהמצול.

**ובבזו** כן סיום מסכת זו, מעורר את כל המשתתפים, ללמוד לעלמו ולאחרים, אם יכולים צשנה אחת לסיים מסכת יצמות, עם כל הקישויים צזה, אשר צתחלת השנה לא חשבזו שיוכלו לסיימה, מכל שכן שנוכל לסיים עוד הרצה מסכתות הקלות יותר, ויש ליקח מזה חיזוק ליש צ גם להלאה צאהלה של תורה, ולהיות נשפע מצרכות התורה, עץ חיים היא למחזיקים צה, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו צצ"א.

(ו-כצ). ולכאורה סיום הכתוב נראה כמיותר, (וכמו שדקדק רש"י על הכתוב (שמות יצ-כח)). ונראה דהנה לצוי צנין התצה הימה ק"כ שנה קודם המצול, ואמר לו ה', והקימתי את צריתי אתך, וצאת אל התצה אתה וצניך וגו' (ו-יח). ולכאורה איך אנו מוצטחים שגם אחר זמן מרובה כצאת עדיין ישאר נח איש צדיק שיהא ראוי להנצל מהמצול. אך איתא צגמרא (סוטה כה.) דלדעת רצ יוסף תורה צין צעידנא דעסיק צה וצין צעידנא דלא עסיק צה מגנא [מן היסוריין] ומנלא [מיצר הרע שלא ישלנו לחטא] ע"ש. וכיון שנה למד תורה הרי הוא ניול מיצר הרע, וישאר איש צדיק גם להלאה. אך לדעת רצא גם תורה לא מנלא אלא צעידנא דעסיק ציה, ואיך נוכל להיות צטוח שישאר צצדקמו.

**אך** מצואר צרש"י (ו-יד) הרצה ריוח והנלה לפניו, ולמה הטריחו צצנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המצול עוסק צה מאה ועשרים שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עמיד הקצ"ה להציא מצול לעולם, אולי ישו צו ע"כ. ומעתה אם צנין התצה יש צכחה לעורר האדם החוטא להתצונן שישו צ מדרכו הרעה, מכל שכן נח

סיום ובהם נהגה — מאנסי

בי יך יך תשפ"ג לפ"ק

**וגרמוז** עוד צמאמר זה, כי הדבר  
היותר חשוב שיש להאדם  
צחייו, הם צניו, אשר אהבתו אליהם  
לפעמים יותר גדול מאהבת עצמו.  
וכמו שמצינו בפרשתנו, שאמר אברהם  
לה', מה תתן לי ואנכי הולך עירי  
(טו-ג). אין דבר בעולם שחולק ליתן לי  
שישלים מה שאני עירי והולך בלא  
צניו. ובפרט אלל עובדי ה', אשר כל  
תשוקתם היא רק לעשות רצון קונם,  
על כן הם משתוקקים לצניו אשר  
צרא מזכה אצא (סנהדרין קד.).

**ובאור החיים** הק' בפרשתנו, ציאר  
צקשתו של אברהם, הן לי  
לא נתתה זרע (טו-ג), הגם שכבר  
הבטיחו ה', ושמתי את זרעך כעפר  
הארץ (יג-טו), עם כל זה, הרי הדבר  
ידוע כי הגמולים לעפר הארץ הם  
צני אדם הצויים והפחותים שאין צהם  
נפש קדושה, על דרך אומרו (קהלת  
ג-כא) רוח הצהמה היורדת היא למטה  
לארץ, והם הנקראים עמי הארץ, וצני  
אדם כאלו לא יתמלא רצון הצדיקים  
צהם, לזה אמר אברהם הן 'לי וגו',  
פירוש דבר השוה לי לא נתת זרע.  
ולזה השיבו ה' ואמר לו ספור  
הכוכבים כה יהיה זרעך, והם הצדיקים  
המשולים לכוכבים דכתיב (דניאל יג-ג)

**המסכת** מסיימת צמאמר, תלמידי  
חכמים מרבים שלום בעולם  
שנאמר (ישעיה נד-ג) וכל צניך לימודי  
ה' ורצ שלום צניך. וצמקומות אחרות  
צש"ס יש הוספה, אל תקרי צניך אלא  
צוניך (צרכות סד, כרימות כח:). ויש  
להצין הקשר של פסוק זה צסיום  
מסכת יצמות, וגם למה נשמט כאן  
המשך הדרש שזוכר צשאר מקומות.

**ובפשומזו** יש לומר, דאיתא צגמרא  
(כתובות ג.) וראה צניו  
לצניך שלום על ישראל (תהלים קכח-ו),  
כיון שצניו לצניך, שלום על ישראל,  
דלא אחי לידי חליצה ויצום ע"כ. ולכן  
המסכת מסיימת בצרכת הצניו, שאז  
לא יצטרכו לצוא לידי יצום וחליצה,  
ו'רצ שלום צניך', על ידי הצניו יהיה  
אחר כך רצ שלום. — וצסיום הדרשה,  
אל תקרי צניך אלא צוניך, יש גם כן  
רמז לענינינו, כי צשעה שיש צניו אין  
צריכין לצוניו, לאיש אשר יצנה את  
צית אחיו (צברים כה-ט), ורק צזמן  
שאי אפשר לנו לקרות 'צניך', שלא  
נפקדו צצניו, אז יש לקרות 'צוניך',  
לקיים מצות יצום לצנות צית אחיו.

הם יהיו צונין, ולראות מהם רוב שלום.

ומלדיקי הרצים ככוכבים, וזוה נמה דעתו ע"כ.

\*

והענין שמאמר זה, תלמידי חכמים מרצים שלום בעולם, יש לו קשר לסיום מסכת יצמות יש לומר עוד, דהנה כל אחד מישראל צריך לקיים כל התרי"ג מצות, ואם לא זכה לקיים הכל, מוכרח הוא שוב להתגלגל לזה העולם כדי לקיים כולם. וידוע גם כן דכל מצוה היא מכוון כנגד אבר אחד שבגוף האדם, ומכל מצוה שהאדם מקיים נעשה מזה לצו וחלוקה דרצון, וטלית נאה לעולם הבא בגן עדן. והיות שיש רמ"ח אברים ושס"ה גידים באדם, על כן על ידי שמקיים כל התרי"ג מצות קונה ועושה לו חלוקה דרצון לנשמתו בעולם הבא, ומי שלא זכה בחייו לקיים כל התרי"ג מצות, מוכרח הוא שנית להתגלגל לזה העולם ולקיימם כראוי, כדי להשלים עצמו. ופירשו צוה הכתוב (תהלים יט-ה) תורת ה' תמימה משיבת נפש, שצריך האדם לקיים כל מצות ה' בשלימות, שיהיה תמימה ולא יחסר ממנה כלום, דאם לא כן משיבת נפש, מוכרח הוא שוב להתגלגל צוה העולם עד שישלימו שנית.

ובזה יובן הרבה דברים פלאים שהאדם רואה בדרכי החיים,

ואם כן חשיבות הצנים היא רק צאלו שהם צונים את אצותם, שצמעשיהם הם מוכים את אצותיהם, וכמו שכתב באור החיים הק' (בראשית מו-ג) כי הלדיקים יותר יחפצו בהעדור הצן בהיותו צן מצי"ש ע"כ. וזהו הרמז אל תקרי צנין אלא צונין, אין לקרוא את זרעו צתואר צנים שלו, רק כאשר הם 'צונין', שהם צונים צמעשיהם את אצותיהם.

ולענינינו, האצרכים הקצועים צצורת 'וצהם נהגה', חוץ מהחשיבות של קציעת עמים לתורה שיש חיוב על כל אחד ואחד מישראל, ההשפעה היוצאת מו על כל בני ציתו, אין ערוך אליה. כאשר הם רואים שהאצ מנצל השעות הפנויות מעבודה לקיים את שיעוריו הקצועות, וצפרט צסוף חודש שחזור על לימודו לעמוד לצחינה. וכאשר צא הציתה אחר הצחינה, פניו מתנוצץ משמחתו שמחה של מצוה, וקלסתר פניו מעיד על זה, השפעה זו עצומה מאד על צניו. כי צדרך כלל הצנים רוצים לילך צדרכי אצותם, ומה שהם רואים צילדותם צצית, זה נקבע צלצם, שגם הם כאשר יתגדלו יעשו כמותה. והאוויר של הצית משתנה צאלו שקצועים עצמם לתורה, והצנים הללו



וחשוּדוּיִן עַל הַעֲרִיּוֹת וכו'. וּבִדְלֵי שֶׁלֹא נִתְּכִיּוֹן יוֹסֵף לְדַבֵּר לְשׁוֹן הַרַע, וַיַּעֲקֹב לֹא הָיָה מִקְּבֵל לִישָׁנָה צִיּוֹנִי, אֲלֵא כּוּוֹנְתוֹ הִיטָה שִׁמְנָה אֲצִיּוֹ דֶרֶךְ אֵיךְ לְהוֹכִיחַם וּלְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְעַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמְרוּ (עֲרִכֵּן טו:): אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מֵעִיד אֲנִי עַלִי שָׁמַיִם וְאָרֶץ, שֶׁהֲרַבָּה פְּעָמַיִם לָקָה עֲקִיצָה עַל יָדַי, שֶׁהִיִּיתִי קוֹבֵל עֲלֵיּוֹ [כְּשֶׁהִיִּיתִי רוֹאֶה צוֹ דָּבָר גָּנָאִין] לְפָנַי רַבִּין גַּמְלִיאל, וְכַל שֶׁכֵּן שֶׁהוֹסַפְתִּי צוֹ אֲהַבָּה, לְקִיָּים מִה שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ט-ח) אֵל תּוֹכַח לֶךְ פֶּן יִשְׁנֹאֲךָ הוֹכַח לַחֲכָם וַיִּהְיֶךָ עֵיב. וְהִיָּינוּ כִּי נִחַ הָאֲשִׁמּוֹ אֹתוֹ חוֹל (וְהִ"ק ח"א סו:): עַל מִה שֶׁלֹּא הוֹכִיחַ צַנִי דוֹרוֹ, וְהַשְּׂגִיחַ רַק עַל עֲנָמוֹ וּצְנִי צִיּוֹ. וְלִכֵּן כֹּאשֶׁר צִיּוֹ שׁוֹב בְּגִלְגּוּלֵי צִיּוֹסֵף, תִּיקֵן זֹאת יוֹסֵף צִמָּה שֶׁהוֹכִיחַ אֶת אֲחִיו, וְהַצִּיָּא אֶת רַעֲמָם לְאֲצִיּוֹ יַעֲקֹב שִׁיּוֹכִיחֵם.

וְזָדוּן שֶׁאָמַר יַעֲקֹב צִבְרַכְתּוֹ לְיוֹסֵף, בֶּן פּוֹרַת (בֶּן חֵן) יוֹסֵף, בֶּן פּוֹרַת עַלִי עֵינַי וְגו' (מַט-כב). כִּי נִחַ הוּא הָרֵאשׁוֹן שֶׁנֶּאֱמַר צִמּוֹרָה עֲלֵיּוֹ, וְנִחַ מִנְחָ חֵן צִעִינִי ה' (ו-ח). וּמִצְבֹּאֵר דְּצִבְרֵי הָאֲרָ"י ז"ל (סִפְרֵי הַגִּלְגּוּלִים פֶּרֶק ו) כִּי גִלְגּוּל הָרֵאשׁוֹן נִקְרָא אֲב, וְגִלְגּוּל הַשְּׁנִי נִקְרָא בֶּן. וְעַל כֵּן אָמַר יַעֲקֹב לְיוֹסֵף 'בֶּן פּוֹרַת יוֹסֵף', יוֹסֵף הוּא גִלְגּוּל שֶׁל נִחַ שֶׁמִּנְחָ חֵן צִעִינִי ה', וְעַל כֵּן הִתְנַהֵג הוּא וּצִיּוֹ בְּקִדּוּשָׁה צִעֲרוֹת הָאֲרֶץ, כִּמוֹ נִחַ צִדּוֹר הַמִּצְבֹּל, וּבֶן פּוֹרַת עֲלֵי עֵינַי, שֶׁלֹּא הֵלֵךְ

זֶה עֵינֵי חוּה עֲשִׂיר, זֶה צַעַל כְּשֶׁרוֹן חוּה לֹא, צִדִּיק וְטוֹב לוֹ צִדִּיק וְרַע לוֹ, וְכִמוֹ כֵּן רַשָּׁע וְטוֹב לוֹ רַשָּׁע וְרַע לוֹ. וְכַל זֶה הָיָה מִסְּדוֹת הַגִּלְגּוּל, אֲשֶׁר לֹא יָדַח מִמֶּנּוּ נִדַח, וְלִכֵּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ תִּפְקִיד שׁוֹנֶה לְהַשְׁלִים מִה שֶׁחִסַּר בְּגִלְגּוּלֵי הַקּוֹדְמוֹת.

וְגַם צִפְרָשָׁה הַקּוֹדְמָת מִלִּינוּ עֵינַי זֶה, דְּלִימָה צִסְפָּר גִּלְגּוּלֵי נִשְׁמוֹת לְהַרְמִיעַ מִפְּאֲנוֹ (אוֹת קִנְיָ), חוּה לְשׁוֹנוֹ, נִחַ נִשְׁתַּכַּר וְנִתְגַּלָּה צִמּוֹךְ אֲהֵלוֹ (ט-כ), נִתְקַן צִיּוֹסֵף שֶׁלֹּא שָׁתָה יַיִן עַד שֶׁרָאָה אֶת אֲחִיו וְשָׁתָה וְשָׁכְרוֹ עִמּוֹ (מַג-לד) ע"כ. [וְעֵינַי צִמְגִּדִים חֲדָשִׁים פ' מִקְּ]. הָרִי לָנוּ כִּי יוֹסֵף הָיָה גִלְגּוּלוֹ שֶׁל נִחַ, וְתִיקֵן קִלְקוּלוֹ שֶׁל נִחַ צִיּוֹ. וּבִצִּוֵּי יוֹסֵף, כִּמוֹ עֵינַיִם שֶׁמִּלִּינוּ אֲלֵל יוֹסֵף, שֶׁמִּכּוּוֹנִים הַדְּצִרִים נִגְדָה גִלְגּוּלוֹ הַקּוֹדֵם צִנָּה. וְהִיָּינוּ כִּי יוֹסֵף זָכָה לְגַדֵּל צִעֲרוֹת מִזְרִים, בֵּית שֶׁל תּוֹרָה עוֹבְדֵי ה', אֲשֶׁר אֲפִרִים וּמִנְשָׁה כְּרֹאבוֹן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי (מַח-ה), שֶׁכֵּל זֶה צִיּוֹ לוֹ מִנְחָ גִלְגּוּלוֹ הַקּוֹדֵם צִנָּה, שֶׁזָכָה גַם כֵּן צִדּוֹר הַמִּצְבֹּל, שֶׁכּוֹלֵס הַשְּׁחִיתוֹ אֶת דְּרַכְסָּה, וְנִחַ גִּדֵּל צִצִּיתוֹ צִנִּים צִדִּיקִים שֶׁהָיוּ רֵאשִׁיִּים לְהַשָּׂאֵר צִהַתְּצָה וְלִהְנַלֵּל מֵעוֹנֵשׁ אֹתוֹ הַדּוֹר.

גַּם יֵשׁ לְהַצִּיָּן צוּה, מִה שֶׁנֶּאֱמַר צִיּוֹסֵף, וַיִּצָּא יוֹסֵף אֶת דְּבַתְּסָה רַעָה אֵל אֲבִיהֶם (לז-צ), שֶׁהִיָּה מִגִּיד לְאֲצִיּוֹ שֶׁהֵם אֲוֹכִלִים אֲבָר מִן הַחֵי

סני לחצרך לא תעביד, כלומר דעל ידי שכולל עצמו עם כלל ישראל ציחד ויש אהבה ואחדות בין איש לרעהו, על ידי זה נחשב המצוה שמקיים הוא כאילו גם חצירו קיימו, וכן מה שמקיים חצירו נחשב כאילו הוא מקיימו גם כן. ועל דרך משל יש להסביר, דכמו ששעה שטול האחרוג צידו ומנענע, הגם שקיום המצוה נעשה על ידי הידים בלבד מכל מקום נחשב שקיימו עם כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ציחד, כן הוא בכלל ישראל כאשר הם מקושרים כגוף אחד, אז מצוה שמקיים ראובן נחשב גם כאילו שמעון ולוי וכו' קיימו זה המצוה.

**ועצרה** השנית שנתן לו הלל הוא, ואידך פירושא היא זיל גמור, והכוונה על דרך שאמרו חז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכן בכל מצות, אם עוסק צדיני המצוה נחשב כאילו קיים זה המצוה בפועל ממש, ואם כן באופן כזה אפשר לקיים כל התרי"ג מצות בפעם אחת בעולם הזה ואינו צריך להתגבל שנית ודפח"ת. ומה שהורכך לתת לו גם ענה זו של לימוד המצות בתורה, ולא סגי ליה בענה הראשונה, דעלך סני לחצרך לא תעביד, הוא כי גם אם הוא מקיים המצוות על ידי אחדות, הרי סוף כל סוף יש מצוות שאינם שייכים כלל

אחר מראה עיניו, אלא דרכו היה בקדושה.

\*

**אמנם** יש עוד שתי דרכים אשר על ידם יוכל אדם לקיים כל התורה בגלגול אחד, וכמו שכתוב בישמח משה (פ' שמות) בשם הבית שמואל אחרון, צביאור דברי הגר שצא להלל, וציקש שיגיייר אותו על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחד. ואמר לו דעלך סני לחצרך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושא הוא זיל גמור (שנת לא.). דהגר ציקש ענה ודרך שיוכל לתקן כל התרי"ג מצות בפעם הזאת שהוא בעולם. והנה רגל הוא לשון פעם, כמו (במדבר כז-כח) שלש רגלים, ועל כן אמר גייירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחד, שאוכל לקיים כל התורה בפעם הזאת שאני עומד בעולם הזה ולא אצטרך שוב להתגבל. ולכן דחפו שמאי באמת הבנין, כי איך אפשר שאדם יקיים כל המצות, הרי יש מצות שניתנו רק לכהנים או ללוויים וישראלים, ויש שאינם שייכים רק בזמן שבית המקדש קיים, ואיך יתכן שיקיים הכל בעולם הזה.

**אולם** כשצא לפני הלל, נתן לו על זה צ' ענות, חדא, מה דעלך

העוסק זה נחשב כאילו קיימה, כמו העוסק בתורת עולה, ועל כן שפיר יוכל להיות לו זנים, ויקיים מצות יצום בלימוד תורתו, ולא ינטרף לאחיו שיצנו את ציתו. ועל כן כאשר מסיים לימודו במסכת יצמות, מסיימים אותה בפסוק זו, 'וכל בניך לימודי ה', שהם עוסקים בתורה, שעל ידה יכולים לקיים כל המצות כמו בפועל, ולכן 'ורב שלום בניך', יוכל להיות לו צית מבורך בצנים, ולא יחסר לו לשלימותו מצות יצום. — והנה כאשר אין לו זנים הוא נריך לאחיו שיצנו את ציתו, וכאשר 'אל תקרי בניך', שאין כאן זנים, יש לקרות 'צוניך', שיצנו אחרים את ציתו. אבל המסיים מסכת יצמות, אינו נריך לצוניך, אלא רב שלום בניך, ועל כן השמיטו כאן מאמרם אל תקרי בניך אלא צוניך.

\*

והצני צנה לעודד את לומדי החצורה, שגם אלו שלא לקחו בחינות עד עתה על לימודם, ישתדלו מעתה להשתתף גם בהצנינות, ואל ירך לצבו, כי הצנינות נסדרו באופן קל ביותר, אשר כל מי שלמד היטב בהצנה יוכל להשיב. ויש מעלה רבה בזה, כי לימודו אינו מן השפה ולחוץ, אלא בשעת הלימוד מתעטם להצינו כראוי, וכל היום כולו מחשבתו תמיד בתורה לחזור על לימודו, וצגודל

בזמן הזה רק בזמן שצית המקדש היה קיים, וגם על ידי אחדות לא שייך לקיימם. משום הכי הוצרך לתת לו זו העצה של לימוד דיני המצוה, שזה שייך בכל מצות התורה דעל ידי הלימוד נחשב כאילו קיימם בפועל ממש.

ולכן מצינו ביעקב שאמר, עם לבן גרתי ואחר עד עתה (בראשית לב-ה), וברש"י גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים ע"כ. ולכאורה אין יש במציאות שצא לידו של יעקב קיום כל התרי"ג מצות. אך יעקב היה איש תם יושב אהלים, עמוד התורה, וצלימוד כל דיני התורה היה נחשב לו כאילו קיים כל מצותיה. — וזהו עוד מעלה וחשיבות של לימוד כל הש"ס כולה, שזה כלול כל דיני התורה כולה, והעוסק בה וגמרה, נחשב לו על ידי לימודו כאילו קיים בפועל כל מצות ה'.

ולעצניצנו, מצות יצום וחליצה הם מצות שכל אחד משתוקק שלא יצוא לידו לקיימה, כי מתחלה ריע מזליה שאין להם זנים, ואם כן איך יושלם אצלו החלוקה דרבנן שאריך להלביש בהם כל התרי"ג אצרים וגידים, אשר גם מצות יצום היא בתוכה. אך הלומד מסכת יצמות, הרי

שעומד בפני הרצון. ומתחילים כעת מסכת כתובות שנקרא בשם ש"ס קטן (הפלא"ה בהקדמתו למסכת כתובות), כי זו כלול הרבה מקצועות שבתורה. ויתן ה' שזכות כל התנאים והאמוראים ילכו אותנו גם להלאה, שנוכל לעבוד את ה' מתוך שמחה וטוב לבב, עדי נזכה לקבל פני משיח אדקנו צב"א.

נסיונות הזמן, איך לנו שיוך רק התורה הזאת, להיות תריס נגד הישר, צראתי יצר הרע וצראתי לו תורה תכלין. וזהו גם חלק מחינוך הבנים לתורה, שהם נשפעים מזה. ובמסכת זו היו המשתתפים בצחינות יותר משאר המסכתות, הגם שהיא מסכת חמורה קשי ההבנה, וזהו לסימן שאין לך דבר



סיום ובהם נהגה – לעיקוואד

די לך לך תשפייג לפייק

אם כי לאמיתו אנו נאים ומשובחים מכל אנשי תבל בהנהגתינו, הן בין אדם לחבירו והן בין אדם לקונו, ובפרט צמדת החדש שנטוע בנו, ורק מגודל הקנאה הם משפילים אותנו, אך כל זה הוא רק כאן למטה, אבל בשמים ממעל מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

הבני צוה לקדם בצרכה החברים של חבורת 'ובהם נהגה', שסיימו כעת מסכת יצמות, הזכות גדולה מאד שזכו להקדיש השנה שעברה לגמור המסכת, כמה מאות שעות נתקדשו בקדושת התורה, אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, ומוטל על כל אחד להודות לה' על חלקו.

והנה הכוכבים נראים מלמטה קטנים, אבל למעלה בשמים הם גדולים מאד, וישנם כוכבים שהם גדולים יותר מכדור הארץ. ואמר לו ה' הבט נא השמימה על הכוכבים, ותראה רק נקודות זעירות בלבד, אבל למעלה הם גדולים ועצומים, כה יהיה זרעך, נראים קטנים למטה, אבל בשמים הם גדולים וחשובים מאד ע"כ.

בפרשתנו מסופר שאברהם התאונן לפני ה', מה תתן לי ואנכי הולך עירי, ויואל אותו החוזה ואמר, הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם, ואמר לו כה יהיה זרעך (טו-ז). ופירש מרן הצעל שם טוב זי"ע, כי ה' רימו צוה לאברהם החילוק בין כלל ישראל לשאר האומות, כי אתם המעט מכל העמים, ובעיניהם אנו מושפלים,

ובמו כן צפרטיות, כל אחד ואחד מישראל לעצמו, אפילו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון (חגיגה כו.), אין לנו מעריכים כראוי גדול זכיותנו, מצות מצות שאנו מקיימים יום יום, משא ומתן באמונה, בכל דרכיך דעה, שעות של לימוד התורה, וכמה פעמים אנו בעצמנו לא מחשיבים מעלתנו, ומושפלים צעירי עצמם. אבל יש לנו לידע כי למעלה חשוב מאד כל פעולה שאדם עושה לכבוד קונו, ובכל מצוה ישראל נותנין כח צפמליה של מעלה (איכ"ר א-ג), תנו עוז לאלקים (תהלים סא-לה), ולעומת זה בכל חטא מתישין כח של מעלה, ואנו נמשלים לכוכבים, שלפי ראות העינים הם קטנים, אבל למעלה הם מאירים, וכה יהיה זרעך.

וְעֵצְיָנֵינוּ אין לנו מעריכים כראוי ההשפעה העצומה שנעשה בחצורה של לומדי תורה. הן על עצמו, שזוכה להיות מיושבי צית המדרש ולא מיושבי קרנות, התורה מעדן את האדם, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, הוא אינו אותו האדם של אשתקד. והן ההשפעה על בני ציתו, שמחשיבין בעל שעוסק בתורה, וכל שכן שמתעלה חשיבותו צעירי בניו, וזה משפיע גם עליהם ללכת בדרכי אבותם כאשר יתגדלו, ואנו נמשלים לכוכבים, נראים קטנים לעיני בני אדם, אבל באמת הם גדולים ומאירים.

\*

אך יש להבין אריכות הלשון שאמר לו ה', הצט נא 'השמימה' וספור הכוכבים, הלא כולם יודעים שהכוכבים הם צשמים, ודי באמרו הצט נא הכוכבים וספור אותם, ועל כרחק שיש ענין צמה שזוהו להציט גם על השמים.

וְעֵצְיָנֵינוּ יש לומר, כאשר יש חצורה שמתאחדים ללמוד יחד, חוץ מחשיבות עצם הלימוד בחצורה, יש גם ההשפעה מאחד לחצורו, שמתהווה ומתעצם האהבת חצרים, והסיוע שיכול לקבל מחצירו הן ברוחניות והן בגשמיות, ומתקיים אללם תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם מתוך אהבה ואחזה וריעות.

וְהַצְדָּה הקצ"ה צרא את השמים, שלקח אש ומים ועירבן זה בזה, ולכן נקרא צשם 'שמים', אש ומים (חגיגה יב.), והם מתקיימים יחד במאמרו של מקום. ועל זה מתפללים עושה שלום במרומו, שעושה שלום בהאש ומים, כן יעשה שלום עלינו. וראיתי לפרש דלכאורה לפי זה מן הראוי היה לקראו אש-מים, ולמה חיסר מן האש אות א'. [ובחמתם סופר (פ' לך נב) כתוב, כי האות א' נתן ה' להאר"ך, שעיקר שמה ר"ך, שרצתה

והנה מצות תלמוד תורה כנגד כולם (פאה א-ה), והיא חשובה יותר מכל מצות התורה, וכמו שנאמר (משלי ח-יא) וכל חפצים לא ישוו זה [שתבטל כל חפצין בשביל שתעסוק בתורה], ואמרו חז"ל (מועד קטן ט.) ואפילו חפצי שמים [דמבטל מצוה ועוסק בתלמוד תורה], במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים ע"ש. ובפשטות הכוונה, כי לימוד התורה היא קדושה עצמה, ועולה על שאר המצוות, שהיא נחשבת מצוה חמורה, ושאר המצוות הם מצוה קלה כנגדה.

ויש לומר עוד, כי אמרו חז"ל (מנחות קי.) זאת תורת החטאת (ויקרא ו-יח), כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו' ע"ש. ומבואר במפרשים דכן הוא בכל המצוות, כאשר האדם עוסק בתורת אותה מצוה, נחשב לו כאילו קיים אותה המצוה (עיין ש"ה בהקדמתו לתורה שבכתב אות יא, אור החיים הק' פ' ראה יב-כת, ישמח משה פ' שמות).

ואם כן מצות לימוד התורה יש בה תמיד שתי מצוות, כי אותה ההלכה שהוא לומד כעת נחשב לו כאילו קיימה. ולדוגמא כשהוא לומד הלכות שבת נחשב לו גם כאילו קיים כעת מצוה שביתת שבת. ואולי זהו כוונת המדרש, מעולם לא זזה שכינה מישראל אפילו בשבת של חול, והיינו

לעשות רצון קונה (צ"ר ה-ז), ושילב ה' אליה האות א' לקרותה אר"ך, עיין שם בטעמו].

אך הענין הוא, כי בדרך כלל כשם שאין פרטופיהן שוות כך אין דיעותיהן שוות (ירושלמי ברכות ט-ט), וכדי שיהא חצרותא ושלום צריכין לוותר זה לזה. וזה נוגע הן לשלום בית, והן לשכנים, והן לשותפים, אם כל אחד עומד על דעתו ינמח מזה מחלוקת. ואמר ה' להאש, אם אתה רוצה להיות ציחד עם המים, צריך אתה לוותר ממחותך, ולכן ויתר האש האות א', חלק מעצמותו, כדי שיוכל להתהוות שמים. אך אכתי תקשה, למה יוותר האש על מחציתו, יותר נכון שהמים יוותר על אות מ' אחת משמו. אך גם זה בא ללמד, כי מי שהוא רותח יותר, עליו מוטל לוותר.

וזדו שאמר ה' לאברהם, 'הבט נא השמימה', והתבונן למה נקרא זה שמים, כי הוא מורכב מאש ומים, והאש מוותר מעצמו כדי להיות ציחד ולדור בשלום, 'כה יהיה זרעך', כל ישראל חברים, ומוותרים זה לזה, ותלמידי חכמים מרבים שלום בעולם. והרבה חצרותא עושה (סוטה ז.), לקבל חיוק ועידוד בכל המצבים.

ויש' צוה חזוק ועידוד ללומדי חזרות ובהם נהגה, שיש כמה מלות שאי אפשר לקיימם בפועל, וצוה שלומדים מסכת אחר מסכת, הרי לומדים כל מלות התורה, וצפרט שמתחילין כעת מסכת כתובות שנקרא בשם ש"ס קטן (הפלא"ה בהקדמתו למסכת כתובות), שכולל בתוכה כמעט כל העניינים שבש"ס, וזוכים צוה לקיים כל מלות ה'.

כי בכל שנת יש השראת השכינה, וכאשר לומד צחול מלות שנת נחשב לו כאילו קיים כעת מלותה, וזהו שנת של חול, וגם צוה יש מעלת יום השבת, שלא וזה שכינה מיישראל. ומעתה מוצן שפיר דמלות תלמוד תורה עולה כנגד כל המלות, כי צוה כולל תמיד שתי מלות, וממילא חשובה היא יותר מקיום רק מלות אחת.



סיום ובהם נהגה – וויליאמסבורג

אי וירא תשפ"ג לפ"ק

הכוונה במאמרם שתלמידי חכמים מרבים שלום.

\*

ובתחלה נבאר מאמרם (מנחות כט):  
אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (בראשית ז-ד), אל תקרי בהבראם אלא בה"א בראש, הוי אומר עולם הזה נברא בה"א ע"ש. ויש לומר עוד, דאיתא בגמרא (קידושין ל:): אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער (ההלים קמ-ה), מאי את אויבים בשער, אמר רבי חייא בר אבא אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין

במנהג ישראל תורה, אשר אחר שמקיימים מסכת, מתאספים כל החזרה יחד לקעודת מריעות לגומרה של תורה. ולכאורה יש להצין אסיפה זו מה תכליתה, הלא כל אחד לעצמו יוכל לעשות קעודה בציתו עם משפתו לשמחת התורה.

והנה מסכת זו מקיימת במאמר, תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר (ישעיה מד-ג) וכל בניך לימודי ה' ורצ שלום בניך ע"כ. [וראיתי בשם הבעל אמרי אמת ז"ל ש'ארבעה מסכתות מקיימות במימרא זו, והסימן בניך, ב'רכות נ'זר י'צמות כ'ריתות ע"כ]. ויש להצין עומק

וכאשר אהב נעשה אויב יש הוספה במספר ה"א, וכאשר נעשה שוב לאוה"ב יש לגרע מספר ה"א. ותכלית בריאת העולם היא עבור התורה, בראשית ברא אלקים (א-א), בשביל התורה שנקראת ראשית. ועל כן אמר שתולדות השמים והארץ בה"א בראש, בשביל שלמדו תלמידי חכמים תורה בחזרותא בעומק ההשגה, שמתחלה נעשו אויבים זה לזה ושוב לאוהבים.

**וְלִבְּן** תלמידי חכמים שלומדים מסכת בחזרה יחד, הרבה פעמים עבר ציניהם ריתחא של תורה, עד שהיו נעשו אויבים זה לזה. אבל כאשר גומרים המסכת, אנו מקיימים את והב בסופה, אינם זזים מהמסכת עד שאנו נעשים אוהבים, ועושים הלומדי תורה סעודת מריעות יחד לגומרה של תורה, להורות כי בסופן של דברים נעשים אוהבים זה לזה.

\*

**אמנם** אנו רואים כעת הרבה לומדי תורה, שמתווכחים בתורה בעת לימודם, ואין הם נעשים אויבים זה לזה, ויתכן לחשוב שזהו למעליותם, מעוטרים במדות טובות שאינם באים לידי מדה זו להתהפך מאוה"ב לאוי"ב. אבל המתבונן יראה שהדברים הם להיפוך, וזה מורה על גריעותא. כי הנה ידוע שצננים קדמוניות היו צנתי

בתורה בשער אחד, נעשים אויבים זה את זה [מתוך שמקשים זה לזה ואין זה מקבל דברי זה], ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה זה שנאמר (במדבר כא-ד) את והב בסופה, אל תקרי צְסוּפָה אלא צְסוּפָה [הכי דריש לה, ספר מלחמות, מלחמה שעל ידי ספר, אהבה יש בסופה] ע"כ.

**ובקדושת** ליון (ח"ב קיא.) כתב לבאר בזה בדרך נחות מאמרם, שתלמידי חכמים מרצים שלום בעולם, והוא ליה למימר עושים שלום. אך הכוונה היא, כי שני בני אדם אוהבים, בדרך כלל יש ציניהם שלום כל ימי חייהם, כי שנאה ותחרות אינו מנאי בין אוהבים שילטרכו לעשות שלום אחר זה. לא כן תלמידי חכמים האוהבים זה לזה, הם עושים הרבה פעמים שלום, כי בכל פעם שיש ציניהם ויכוח בתורה נעשים אויבים לשעה, ולבסוף שוב נעשו אוהבים, וזה חוזר חלילה, ולכן תלמידי חכמים דייקא מרצים שלום, שנזרכים הרבה פעמים לעשות שלום ציניהם, כי בשעת לימודם נעשו אויבים זה לזה, ואינם זזים משם עד שנעשו אוהבים ע"כ.

**ואם** כן העוסקים בתורה בעמקות כדי להגיע להבנת אמיתה של תורה, הם משתנים יום יום מאוה"ב לאוי"ב, ושוב מאוי"ב לאוה"ב, אשר שניו מספר הזה הוא במספר ה"א,



דעתנו איך היה נראה לימוד התורה  
 בימי קדם, שהיו נעשים אויבים זה  
 לזה בעת הלימוד, ובסיומא נשתנו  
 לאוהבים, לקיים את והב בסופה.

\*

והנה תלמידי חכמים מרבים שלום  
 בעולם, אשר צוה נכלל גם  
 מדת השלום, שיש להם שלוות החיים.  
 כי בדרך כלל יש לכל אדם דברים  
 המעיקים ומזערים אותו עד שאין  
 שלום בעצמו. אבל מי שהוא בן תורה,  
 רוב הדברים שבני אדם מזעזעים עליה  
 אינו נוגע לו כלל, הקנאה והתאוה  
 והכבוד שמוציאין את האדם מן העולם,  
 הם רחוקים מדברים אלו, כי עניני  
 הגשמיים של עולם הזה אינם תופסים  
 מקום אללו, והם צענייהם הבל הצלים.  
 אבל גם בשאר דברים, הם מקצלים  
 הכל בשציעות רזון, והם משליכים יחבם  
 על ה', ומאחו לא תלא הרעות.  
 והתורה משנה את האדם הלומד להגיע  
 לידי מדה זו להיות שלום בנפשו,  
 וממילא גם כל הבית שלו נעשה רובע,  
 ושלום ביתו מתרבה, והאור של כל  
 הבית נעשה כן.

והם משפיעים זאת גם לבני אדם  
 שמסתובבים אללם, כאשר הם  
 רואים השלוות הנפש שנסוכה על  
 פניהם. ועל דרך שאמרו (יומא פו.)  
 ואהבת את ה' אלקיך, שיהא שם

כנסיות מחלוקות הרבה עבור אמירת  
 קדיש מי יזכה זה, או להתפלל לפני  
 המיזה, או לקבל עליה לתורה, וכעת  
 נראה כאילו אפשר דרא שאין מרבים  
 עצמם עבור זה. אבל האמת היא  
 להיפוך, כי בימי קדם היה חשוב מאד  
 אלל כל אדם לקדש שם שמים  
 באמירת קדיש, ולהיות שליחו של יצבור  
 להעלות תפלתם, וזכיה צעלייה לתורה,  
 ולכן היו באים על ידי זה למריבה,  
 שחיסרו ממנו חיי נפשו. לא כן כעת,  
 ירדה חשיבותם אלל בני אדם ואינם  
 להוטים אחר הדברים הרוחניים, ולכן  
 שקטה המריבה עבור זה. והראיה  
 שכאשר יפגעו גם פגיעה קלה בממונו  
 או בחפציו, לא יעבור עליו בהשקט.

ובבזו כן לעניינו, בימים הקדמונים  
 היה התורה חיי נפשו, אשר  
 העולם עומד עליה (אבות א-ג), וכל  
 סטייה מדעת תורה, לגלות זה פנים  
 שלא כהלכה, היה נוגע לדכדוכה של  
 נפש אלל חכמי התורה, והיה כואב לו  
 כמו שרואים להאכילו תרופה אשר  
 לדעתו יפגע בחייו, ועל כן היו  
 מרבים עצמם עד שנעשו אויבים זה  
 לזה, כי חזירו גורם חורבנו של עולם.  
 וכל שינוי בהלכה מתישין בזה כח של  
 מעלה. ולא כן היא ההשקפה בימינו  
 אלו, ולכן עוברים על זה בשוין נפש,  
 כי אינו נוגע לחיי נפשו. — וכחיום  
 לנו עושים סעודת מריעות לסיומה של  
 תורה, כדי שעל כל פנים נעלה על

איכא פרזות [דאי מקילין להו, עבדי  
 צרין, ונאסרות על צעליהן] ע"כ.  
 ויספר על הגאון צעל צרכת שמואל  
 ז"ל שכאשר למד בישיבה סוגיא זו  
 עם תלמידיו, צחך הדברים נזכר  
 שביום הכיפורים הוצרך לשחות על פי  
 הוראת הרופאים, ועלה בדעתו לחשוש  
 שמא נהנה מאותה שתייה, ולפי זה יש  
 לחוש דעבר על איסור כרת. ואמר על  
 זה כמה שיעורים לחלק בין הנושאים  
 ע"כ. ויש צוה הערה רבה על מה  
 שאדם פוטר עצמו כמה פעמים  
 מלימוד התורה או שאר מצות מחמת  
 שהוא אנוס בדבר, כי יש לדקדק  
 הרבה צוה, שימנן שכאשר נהנה הוא  
 מהאונס שנתהוה, הוי דינו כרצון,  
 שנעשה שצע רצון שנתהוה האונס.

שמים מתאהב על ידך, שיהא משאו  
 ומתנו באמונה, ודיבורו נחת עם  
 הצרות וכו' ע"ש. וכמו כן תלמידי  
 חכמים מרבים שלום 'צעולם', לא רק  
 שהם עצמם חיים בשלום ושלום, אלא  
 משפיעים זאת באוירם, שכל מי  
 שמסתובב במחילתם נשפע ממדה זו.  
 וכל אלו שהם חבר בצורת 'צוהם  
 נהגה', יוכל להעיד על עצמו איך  
 נשתנה הנהגת חייו, ואיך נשתנה הרוח  
 של הציט, וההשפעה שהשפיע על בני  
 ציתו, אשר זהו החינוך היותר גדול  
 כאשר רואים צעינים קדר היום של בן  
 תורה, ושלוות נפשו בכל המצבים,  
 ונשפע מזה רב שלום בניך.

\*

ויזכנו ה' שנוכל להתחיל ולסיים גם  
 המסכתות הצאות אחריהן,  
 וזכות התורה יגן צעדנו להתצרך  
 בשפע צרכה והצלחה עד עולם.

ונסיים צמה שהתחלנו כעת ללמוד  
 מסכת כתובות, לאמרו (שם  
 ג:) ולדרוש להו דאונס שרי [דנבעלת  
 באונס אינה נאסרת על צעלה], ומשני

